

מכתב

לע"צ הגאון הגדול ר' יצחק
בן ר' קלמן לנדא זצוק"ל
הערות והנצרות טל' 0548449853 או מייל
MABDAF12@GMAIL.COM

גליון 133 פרשת משפטים תשע"ה

שיעור חזק חיוני בדרך קצרה

כתובות יא-יז

כהנים שזה מאתיים נישא בתולת ישראל שזה גם מאתיים, והחזירו את הדבר שגם אלמנת כהנים כתובתה מנה.

רב יהודה אומר בשם שמואל שלא רק כהנים נהגו כך אלא גם משפחות מיוחסות בישראל יכולים לנהוג כמו שנהגו הכהנים, אך ישנה ברייתא שהרוצה לעשות כדרך הכהנים עושה כגון בת ישראל לכהן או בת כהן לישראל ומשמע רק כשיש צד כהונה, ובת ישראל לישראל אינו עושה, ויש לומר שלא רק בת ישראל לישראל שנייה שזים שאינו מעלה אותה יכול להוסיף, אלא אפילו בת ישראל לכהן שהוא יכול לומר שהוא מעלה אותה ולא יתן לה יותר, קמ"ל שיתן.

משנה הנושא אשה ולא מצא בתולים והיא אומרת שנאנסה אחר אירוסין ושדהו נסתחפה, והוא אומר שנאנסה קודם אירוסין וזה מקח טעות, לר"ג ור"א נאמנת, ור"י יהושע אומר שאנו לא חיים מפיה אלא יש לה חזקת בעולה קודם שנאנסה והיא הטעתה אותו אלא אי"כ תביא ראיה שנאנסה אח"כ. **גמרא** אחד חבט מנה לי בידך והנחבט אמר איני יודע, לרב יהודה רביה הגאון אבי ר' יוחנן פטור שיש להעמיד את המזון בחזקתו, אמר אביי לרב יוסף שדעת שמואל, לרב הונא ורב יהודה, ששינוי במשנה שאמרו לאשה מעוברת ממי העובר ואמרה שהוא מפלוני הכהן, לר"ג ור"א נאמנת, ואמר רב יהודה בשם שמואל שהלכה כר"ג, ואמר רב שמואל בר יהודה לרב יהודה חביבי ששנית לנו ששמואל פסק כר"ג. גם בראשונה והיינו שלמרות שניתן לומר שנעמיד את המזון בחזקתו בכ"ז ברי עדיף, וא"כ לכאורה רב הונא ורב יהודה סברו כר"ג, ור"י ור"א יוחנן סברו כר"י יהושע, אמר ר"ג שהוא מודה במקרה של ר"ג שנאמנת כי יש לה מיגו שיכלה לומר מוכת עץ היא, אך במנה לי בידך אין לתובע מיגו, ועוד שבשעת אירוסין יש לה חזקה שעדיין לא נבעלה, ובמנה לי בידך אין חזקה לתובע, והייכים לומר שר"ג סובר כר"ג.

דף יג שהרי הלכה כר"ג דינינו וכאן שנו ששמואל פסק להלכה כר"ג ואין סתירה בין ר"ג לר"א.

משנה האשה אומרת שהיא מוכת עץ והבעל אומר שהיא דרוסת איש לר"ג ור"א נאמנת, ור"י יהושע אומר שלא חיים חיים אלא היא בחזקת דרוסת איש עד שתביא ראיה שלא כך. **גמרא** ר' יוחנן אומר במשנה שטענתה היא שהאשה אומרת שמגזע לה מאתיים והבעל אומר שרק מנה, ור"א אלעזר אומר שהאשה טוענת שמגזע לה מנה והבעל אומר שלא מגזע לה כלל, שזה מקח טעות, ור"י יוחנן סבר כר"ג שמוכת עץ כתובתה מאתיים ור"א אלעזר סבר כחכמים שבין הכיר בה בין לא הכיר בה כתובתה מנה, ור"י אלעזר העדיף להעמיד בחזקתה, ולר"י יוחנן קשה שלא פירש כר"י אלעזר, ויש לומר שהוא סובר שהכנס בחזקת מידוע המשנה חילקה לב' בבות טענת נאנסתי וטענת מוכת עץ אני, להוציא מדעת רמי בר חמא ורב חייא בר אבין בשם רב ששת, אך לר"י יוחנן יכלו לכתוב בבא אחת, ויש לומר שהבבא של נאנסתי היא לחדש את כוחו של ר"י יהושע שאינה נאמנת למרות שיש לה מיגו, והבבא של מוכת עץ היא לחדש את כוחו של ר"ג שנאמנת למרות שאין לה מיגו.

משנה ראו פנויה שיריבה עם אחר ושאלה מי הוא, ואמרה הוא פלוני הכהן, לר"ג ור"א נאמנת, ולר"י יהושע אנו לא חיים מפיה וחוששים שהיא נבעלה לנתין וממזר אלא אי"כ מביאה ראיה לדבריה. **גמרא** ועיני מפרש מדברת במשנה היינו שנסתרה, ורב אסי כמו שכתוב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פלתי און, ולעזרי מובן מידוע כתוב כי בבות במשנה, אך לרב אסי מה החירוש יותר כשיפא אם כבר בירשתי ידענו שהיא נבעלה, ויש לומר שבבא אחת להכשיר בה והשניה להכשיר בה בבתה, וזה מובן רק למ"ד שהמכשיר בה מכשיר בבתה, אך למ"ד שגם המכשיר בה פסול בבתה אין חידוש יותר בסיפא, ויש לומר שאכן רב אסי סובר שהמכשיר בה מכשיר בבתה, ואמר רב פפא לאביי שלועזרי שרק נסתרה מדוע לר"י יהושע אינה נאמנת הרי רב אסי שמלקין על יחוד אך לא אוסרים על יחוד, ולכאורה זה לא כר"י יהושע, יש לומר שגם לר"י יהושע לא אוסרים אך עשו מעלה ביחסין, אך קשה שכתוב בברייתא שאם ראהו עם אחד במקום סתר **עמוד ב'** או בחורבה, ואמרו לה מי הוא ואמרה איש פלוני כהן או אב, לר"ג ור"א נאמנת ולר"י יהושע אנו לא חיים מפיה והיא בחזקת בעולה לנתין או ממזר עד שתביא ראיה לדבריה, ולעזרי מובן מה שכתוב ב' מקומות, אך לרב אסי מדוע כתוב ב' מקומות אם העיקר הוא שנבעלה, ויש לומר שמקום סתר הוא חורבה אך כתוב להדיא **או**, ויש לומר שבאים לחדש חורבה בעיר וחורבה במדבר, שאם היו כותבים רק חורבה בעיר חורבה היינו אומרים שלכן החירו ר"ג ור"א ור"י אף רוב העיר כשרים, אך במדבר יודו שאסורה כי נלך אחר רוב העולם שהם נכרים, ואם היו כותבים רק חורבה במדבר היינו אומרים שרק שם חלק ר' יהושע אך בעיר יודה שמוחרת, אך קשה מברייתא שאומרת על המשנה, זו עדות שאשה שכרה לה ור"י יהושע סובר שאינה נאמנת, אמר ר' יהושע האם אינכם מודים באשה שנשברה ואומרת טהורה אני שאינה נאמנת, אמרו לו נכון, אמר להם מה ההבדל בין זו לשבויה, אמרו לו שיש עדים שנשבתה אך כאן אין לה עדים, אמר להם שמה שכריסה בין שנייה זה כעדים, אמרו לו שבשבויה רוב עכו"ם פרוצים בעריות, אמר להם שישן אפטרופוס לעריות וכל זה בעדות אשה בגופה אך לגבי בתה לכו"ע הולך שותק, ויש לבאר מה המו"מ ביניהם, שאמרו לר"י יהושע שאמנם יש לך ראיה על מעוברת מה תאמר במדברת, אמר להם שמדברת היא כשבויה אמרו לו שבשבויה נאסרה כי רוב עכו"ם פרוצים הם בעריות, אמר להם שגם מדברת שנסתרה אין אפטרופוס לעריות, וא"כ רואים שהמשנה דברה על סתירה וגם על בעילה וזה תיבתה לרב אסי.

יש להקשות לר"י יהושע שהגם שאין אפטרופוס לעריות אך רוב כשרים אצלה משא"כ בשבויה, וזה ראיה לריב"ל שלמכשיר כשר אף ברוב פסולים ולפסול פסול גם ברוב כשרים.

לר' יוחנן המכשירים בה מכשירים בבתה, ולר"י אלעזר גם המכשירים בה יפסלו בבתה, ומבאר רבה בטעמו שאמנם לאם יש חזקת כשרות, אך לכת אין חזקת כשרות, ור"א שאל את ר' יוחנן שבברייתא כתוב ב"ד בעדות אשה בגופה אך לגבי בתה לכו"ע הולך שותק ומשמע שותק ופסול, ויש לדחות שותק כשר, והיינו דרברי שמואל שאם היו ר' כהנים ופרש אחד מהם ובעל הולך שותק, ופשוט שלענין ירושה אין לו כלום כי לא יודעים מי אביו אלא שמשתקים אותו מדין כהונה שכתוב והיתה לו ולדועו אחרי ברית כהונת עולם, שדוקא מי שזרעו מיוחס אחרי הוציא זה שאינו מיוחס אחר אביו.

הצניעה ארוסה מעוברת לפני רב יוסף והיא אומרת שזה מבעלה וכך אומר הארוס,

דף יא ר"ג בר יצחק אומר שאילונית נקראת כך מלשון איל כזכר דהיינו שאינה יולדת. **משנה** גיורת שביה או שפחה שנפרדו או נשתחררו או נתיגירו פחות מבת ג' ויום אחד כתובתן מאתיים ויש עליהם טענת בתולים. **גמרא** רב הונא אומר שגר קטן מטבילים אותו על דעת ב"ד, ולכאורה אם רב הונא בא לחדש שזה זכות להתיגר וזכין לאדם שלא בפניו הרי כבר שנינו שזכין לאדם שלא בפניו, ויש לומר שטיעו אומרים שעכו"ם רוצה בהפקר כמו עבד שרוצה בהפקרות, קמ"ל שדוקא ששגדל שטיעם טעם אסור, אך לקטן הוא זכות, ולכאורה יש להוסיף כרב הונא ממשנתנו שגייירו קטנה מבת ג' והיינו שהטבילום על דעת ב"ד, ויש לדחות שמדובר בגר שהתגייר עם בניו ובנותיו שנוה לה במה שעושה אביה.

רב יוחנן אומר שיכולים למחות כשיגדלו, ואביו מקשה ממשנתנו שגיורת שהתגיירה פחות מבת ג' כתובתה מאתיים, ואם נאמר שיכולה למחות יתכן שיתנו לה כתובה והיא תאכלנה כשהיא גויה, ויש לומר שהיא תקבל כתובה רק אחר שתגדל, ואין לומר שהיא תמחה אחר שתגדל, שאם לא מחתה מיד כשגדלה אינה יכולה למחות יותר, ורבא מקשה מהמשנה של הנערות שיש להן קנס, מי שבא על מותרת או נתינה וכוותית וגיורת שביה או שפחה שנפרדה או נשתחררה או התגיירה פחות מבת ג' ויש להן קנס, ואם נאמר שיכולה למחות א"כ היא תקבל קנס שהיא תאכלנו כשהיא גויה, ויש לומר שהיא תקבל את הקנס כשתגדל ולא תמחה, ואין לומר שתמחה אחר שתקבל, שאם לא מחתה כשגדלה אינה יכולה למחות יותר, ואביו לא הקשה מהמשנה של אלו שיש להן קנס, כיון שבאמת יקנסו ולא חששו שתמחה שלא היא חוטא גנבר, ורבא לא הקשה מהמשנתנו כי ודאי לענין כתובה לא חששו כי קיימת הסיבה שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה.

משנה לר"מ גדול שבא על הקטנה או קטן שבא על גדולה ומוכת עץ כתובתן מאתיים, ולחכמים מוכת עץ כתובתה מנה, בתולה אלמנה או גרושה מהנישואין כתובתן מנה **עמוד ב'** ואין להן טענת בתולים, וכן גיורת שביה או שפחה שנפרדו או נשתחררו או התגיירו אחר ג' שנים כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים. **גמרא** רב יהודה אמר בשם רב שקטן שבא על גדולה היא נעשית כמוכת עץ, וכשאמר את זה לפני שמואל אמר לו שמואל שאין מוכת עץ בבשר, ויש ששנה שמועה זו שנחלקו בכך רב ושמואל, שלרב קטן שבא על גדולה היא כמוכת עץ ולשמואל אינה כמוכת עץ, ורב אושעיא מוכיח שמה שכתוב בחכמים, קטן שבא על גדולה וגדול שבר על קטנה ומוכת עץ לר"מ כתובתן מאתיים, וחכמים חלקו רק על מוכת עץ, ויש לדחות שהביאור במשנה הוא שגדול שבא על קטנה אינו כלום, וקטן שבא על גדולה היא כמוכת עץ שנחלקו בה ר"מ וחכמים.

רמי בר חמא אומר שמחלוקת ר"מ וחכמים היא כשהכיר בה שהיא מוכת עץ, שלר"מ היא כבוגרת שכתובתה מאתיים ולחכמים היא כבעולה, ואם לא ידע בכך לכו"ע אינה מקבלת מאתיים, ומה שר"מ דימה מוכת עץ לבעולה ולא לבעולה כי לא נעשה בה מעשה בידי אדם, ולחכמים מודים לבעולה כי נעשה בה מעשה, ואילו בוגרת לא נעשה בה מעשה כלל, ור"י מקשה מהמשנה לקמן שהיא אומרת מוכת עץ אני והוא אומר בעולת איש את, שלר"ג ור"א היא נאמנת, ומשמע גם לקבל כתובה וא"כ מוכת עץ יש לה כתובה, לכן אומר רבא שנחלקו ר"מ וחכמים בין הכיר בה בין בלא הכיר בה, שלר"מ כתובתה מאתיים, ולחכמים אם הכיר בה כתובתה מנה ואם לא הכיר בה לא מקבלת כלום, ורבא חזר בו שכתוב בברייתא על שמוציא שם רע שבא לב"ד וטוען שלא מצא בתולים, אם יש עדים שזינתה תחתיו כתובתה מנה, ולכאורה אם זינתה תחתיה היא בסקילה, אלא הכוונה היא בר אבין בשם רב ששש שאם כנס בחזקת בתולה ונמצאת בעולה כתובתה מנה, והקשה ר"ג ממשנה שהנושא אשה ולא מצא בתולים היא אומרת שנאנסה אחר אירוסין ונסתחפה שדיה ורביא אומר שזינתה קודם וזה מקח טעות, ומשמע שלא מגזע לה כלל, ואמר רב חייא בר אבון שיתכן שרב עמרם וכל גדולי הדור יושבים כשאמר רב ששת את דבריו ולא הקשו משם אלא שהוא יבאר והלך שמקח טעות הכוונה ממאמר אך מנה יש לה, ואין לומר שאינה מקבלת כלום, ורבא אמר שהקושיא היא נכונה שכשכתוב מקח טעות משמע לגמרי, ולגבי קושיית ר"ג יש לתרץ שברייתא שאם יש עדים שזינתה תחתיו היא בסקילה, ואם זינתה קודם לא מקבלת כלום, אך אם נמצאת מוכת עץ כתובתה מנה, וא"כ חזר בו רבא מדבריו כאן שלחכמים מוכת עץ שלא הכיר בה אין לה כלום.

אם כנס הראשון לשם נישואין אך יש עדים שהיא לא אסרה ולא סתרה כדי ביאה בכ"ז אין השני יכול לטעון טענת בתולים כי כנסה הראשון

דף יב ואומר רבה שיש מנכנס בחזקת בתולה שהיא נמצאת בעולה כתובתה מנה, ואמר רב אשי שכתובתה אין כלל אך כאן יש לה כתובה כי הרי כנסה הראשון, ולכאורה נחשוש שזינתה תחת השני, לכן אומר רב שרביא שמדובר שהשני קידש ובעל מיד, ויש ששנה את דברי רבה על משנתנו שכתובה אלמנה גרושה או לחופה מהנישואין כתובתן מנה ואין עליה טענת בתולים, ואין יתכן בתולה מהנישואין אלא מדובר במקרה שכנסה לחופה ולא נבעלה, והוכיח רבה שהכנס בחזקת בעולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה, ודחה רב אשי שבעלמא אין לה כלל אך כאן כבר נכנסה לחופה, ולכאורה נחשוש שזינתה תחתיו, והעמיד רב שרביא שהשני קידש ובעל מיד, מי ששנה דבריהם על הברייתא כ"ש שניתן לפרש על המשנה, אך מי ששנה על המשנה במנייתא הוא לא ידחה את ראייתו של רבה כי הוא יכול לומר שאני סמכתי על העדים שהיא לא נסתרה.

משנה האוכל אצל חמיו ביהודה בלי עדים אינו יכול לטעון טענת בתולים כיון שהוא מתיחד עמה. **גמרא** יש לדייק מדברי המשנה **האוכל** שיש מקומות בלא נהגו לאכול, ומוכיח אביי שגם ביהודה יש מנהג אחר בכל מקום, וכן מוכח בברייתא שר' יהודה אמר שבתחילה היו מייחדים ביהודה את החתן והכלה שעה אחת קודם החופה כדי שלבו יהיה גס בה, אך בגליל לא היו עושים כך, ובתחילה ביהודה היו מעמידים שושבינים לממשם את החתן והכלה כשנכנסו לחופה, ובגליל לא עשו כך, ובתחילה ביהודה היו השושבינים ישנים בבית של החתן והכלה ובגליל לא עשו כך, ומי שלא נהג ככה היה אינו יכול לטעון טענת בתולים, וזה לא הולך על הרישא שאדרבה אם נהגו כך ביהודה אין טענת בתולים, ואם על הסיפא יש לומר שמי שאינו מושמש לא יטען, ואביו אומר שזה הולך על הרישא, ויש לשנות שמי שנהג כך לא יטען טענת בתולים, ורבא אומר שכתוב להדיא כל שלא נהג, אלא הכוונה שמי שלא נהג בגליל כמנהג הגליל אלא את מנהג יהודה, אינו יכול לטעון טענת בתולים, ורב אשי אומר שזה הולך על הסיפא ויש לשנות כל שלא מושמש.

משנה בין אלמנת ישראל בין אלמנת כהנים כתובתה מנה אך ב"ד של כהנים היו גובים לבתולה ד' מאות וזו ולא מהו בידם חכמים. **גמרא** ישנה ברייתא שאלמנת כהנים כתובתה מאתיים, אך במשנתנו נאמר שגם אלמנת כהנים כתובתה מנה, ורב אשי אומר שהיו ב' תקנות שבתחילה תיקנו לבתולה ד' מאות וזו ולא אלמנה מנה **עמוד ב'** וראו שזוללו באלמנות ואז תקנו להן מאתיים, וכשראו שפרשו מהאלמנות שאמרו עד שנישא אלמנת

דף יד רב יוסף אומר שאין מה לחשוש כאן כי הוא מודה, ועוד שכל מקרה מאמינים לה ששמואל פסק כ"ג, ואיבי אומר ששכסאני מודה לא משכירין לכתחילה, ששמואל אמר לרב יהודה שאמנם הלכה כ"ג אך אין לעשות מעשה עד שיהיה רוב כשרים ולגבי ארוסה רוב פסולים אצלה, אמר רב יוסף שלשיטתך אם פוסקים כ"ג מדוע לא לעשות כך, אלא כונת שמואל שלכתחילה לא תנשא אם לא נשא לא מוציאים, ומעוברת מארוס זה כמו בדברי, ורבי הקשה לרבה למה לא לעשות כ"ג מדוע לא לעשות כ"ג, אלא כונת שמואל שגם כשריה לכהונה, אמר רבא שאשה שנשאת היא בודקת עם מי נשאת אך המזנה אינה בודקת למה היא נבעלת, ורבה מקשה שיש סתירה בדת ר"ג באתה משנה שהוא אמר לר' יהושע ור' יהודה קבלנו עדותכם אך מה בעשה שהיה גור רבן יוחנן בן זכאי שלא להושיב על כך ב"ד שהכהנים שומעים לרחק ולא לקרב, ויש לחלק שר"ג התיר בלא משנתינו כי היא אומרת ברי לי שנבעלתי לכשר ובאלמנת עישה היא גם מסופקת, וגם בדת ר' יהושע יש לחלק שבמשנתנו הוא אסר בספק אחד ובאלמנת עישה מודבר רק בספק ספקא, ור"ג סובר שברי שלא מועיל גם בספק אחד, ובשמה זה גרוע אפילו בספק ספקא, ור' יהושע סובר שספק אחד חזק יותר מברי ואסור וספק ספקא קל יותר וכשר גם בשמא.

כתוב בבביותא על המשנה של אלמנת עישה שמדובר שאין בה ספק ממזרות או נתינות או עבדי מלכים ואמר ר"מ עמוד ב' שהוא שמע שאם אין בה אחד מכל אלו משיאים לכהונה, ור"ש בן אלעזר אומר בשם ר"מ וכן דעת ר"ש בן מנסיא שאלמנת עישה היא שנשטמ בה ספק חלל, שישאל מכירים ממזרים שביניהם אך אינם מכירים חללים שביניהם, ולכאורה קשה בבביותא שכתוב שאלמנת עישה היא שאין בה ממזרות או נתינות או עבדי מלכים ומשמע שאם חלל היא כשריה, ולכאורה גם פסול חלל הוא מדאורייתא, ועוד שמה ר"מ בא להוסיף, ועוד שר"ש בן אלעזר הוסיף שנשמע חלל, ולת"ק בחלה היא כשריה, ואמר ר' יוחנן שנחלקו בממזר צווח וחלל שותק, שלת"ק בפסול שקוראים לו והוא שותק הוא פסול, ות"ק אומר שאלמנת עישה היא שאין בה שותק ממזרות או נתינות או עבדות או חלל, ולר"מ שותק חלל כשר שמה ששתק כי לא חשש לענות, ואמר ר"ש בן אלעזר לת"ק שר"מ לא אסר שקוראים לו חלל ושותק אלא רק שקראו לא ממזר ושותק כי זה הוא חושב שזה יכול להתברר, אבל אם שקוראים לו ממזר הוא צווח וכשקוראים לו חלל אינו צווח היא פסולה, שהוא אומר מספיק לי שלא פוסלים אותי מהקהל.

ישנה בבביותא שר"י יוסי שתוק ממזר כשר ושותק חלל פסול, ובבביותא אחרת כתוב להיפך ששותק חלל כשר ושותק ממזר פסול, והבביותא הראשונה ששותק חלל פסול היא כר"ש בן אלעזר ור"מ, והבביותא השניה היא כת"ק של ר"מ.

משנה ר' יוסי אומר שהיה מעשה שתינתק ידה למלאות מים ממעין ונאנסה ואמר ר' יוחנן בן ינאי שהיה רוב העיר מכריזים לכהונה היא כשריה לכהונה. **גמרא** ורא מקשה שלר"ג כשריה גם ברוב פסולין ולר' יהושע פסולה היא גם ברוב כשרים אמר ר"ג שרב יהודה אמר בשם רב שהמקרה

דף טו בקטנה היה בשעת קרונה של צפורי שיש בני אדם ממקומות אחרים, וכמו שאמר ר' אמי שעברה שם סיעה של כשרים, וכמו שאמר ר' ינאי שאם נבעלה בקרונת כשרה ואין הכוונה בקרונת ממש אלא בשעת קרונתה, אך אם פירש אחד מצפורי ובעל הולד שתוקי, כמו שאמר רב דימי בשם זעירי בשם ר' חנינא, ויש שנקטו זעירי אמר בשם ר' חנינא שהולכים אחר רוב העיר ולא אחר רוב סיעה, ולכאורה הסבירה היא שגוף אחר ג' שהם ניידיים ולא אחרי מי שהוא קבוע, וניתן לומר שהולכים אחר רוב העיר וכשיש גם רוב סיעה, ולא הולכים אחר רוב העיר לבד או אחר רוב סיעה לבד, שגווירם רוב כשיש הרוב של העיר, וברוב העיר לא מדובר שפרש אחד מהם ובעל כי אז ודאי נלך אחר רוב השפורש הוא מהרוב, אלא שהיא הלכה לאחד מבני העיר וכיון שיש קביעות כל קבוע זה כמחצה על מחצה.

לכאורה יש להוכיח שאין צורך בשני רוב שכתוב שבט' חנויות שמוכרות כשר ואחת מוכרת נבילה ולקח מאתה ואינו יודע ממי לקח, אסור מספק ואם נמצא ביניהם הולכים אחר רוב ומספיק רוב אחד, ואין לומר שמדובר שאין דלתות המדינה נעולות שיש רוב נוסף מהנעול, ור' יהודה אמר שמדובר גם כשאין דלתות המדינה נעולות, ויש לומר שרוב כאן עשו מעלה ביוחסין.

ר' זירא אומר שכל קבוע כמחצה על מחצה, ולכאורה בין לקולא בין לחומרא ואין לומר שמקורו הוא מהבביותא של ט' חנויות ששכסאני מאיזו לקח אסור ולא נמצא הולכים אחר רוב, ויש לדחות ששם זה רק להחמיר, אלא מהבביותא של ט' צפורים וביניהם שרץ, ונגע ולא ידע כמה, ואסור מספק שמא נגע בשרץ, ויש לדחות ששם זה להחמיר, אלא יש להוכיח מט' שצרים וצפרונג אחד ביניהם ונגע ולא ידע כמה, ולמדו מהפסוק וארב לו רקם עליו עד שיתכוון לו, ורובנו למדו אצל ר' ינאי שהפסוק ממשע זורק אבן לגלו ואם מדובר שהיו ט' כנענים ואחד ישראל ודאי פטור כי הרוב אינם ישראל, ואפילו כמחצה על מחצה זה ספק נפשות ולהקל אלא מדובר בט' ישראלים וכנעני אחד שהוא קבוע, וכל קבוע הוא כמחצה על מחצה.

רב חייא בר אשי אומר בשם רב שהלכה כר' יוסי במשנתנו, ורב חנן רבא אומר בשם רב שזה היה רק הוראה לשעה.

רב ירמיה מקשה האם לא צריך ב' רוב ליוחסין, עמוד ב' שהיה שנינו שאם מצא תינוק מושלך בעיר מעורבת או רובה עכו"ם הוא כעכו"ם, ואם רוב ישראל הוא ישראל, וכן אם היו מחצה על מחצה הוא כישראל, ור' אבא שכל זה רק להחמיר ור' יוחסין אינו כישראל, ושמואל סובר שמות אף לפקח עליו הגל בשבת, ויש לתרץ שרב יהודה אמר בשם רב שהמעשה היה בעת קרונות של צפורי, אך זה קשה לרב חנן בר רבא שזה היה הוראה שעה, ורב חנן הפך שזה לא היה בעת קרונות של צפורי ויש רק רוב אחד.

מה ששמואל התיר לפקח הגל קשה שהיה שמואל סובר שלא הולכים בפקוח נפש אחר הרוב, ויש לומר ששמואל הולך על הרישא במשנה שם שרוב עכו"ם כעכו"ם, ואומר שמואל שלא הולכים אחר הרוב ומפקחים הגל, ומה שהוא נקרא עכו"ם אמר רב פפא שמותו להאכלו נבילות ובעיר שרובה ישראל הוא כישראל להחזיר לו אבדה, ומחצה על מחצה הוא כישראל אמר ר' ליהוה נ"מ לנזקין, אך אם נגח שור שלנו שור שלו ודאי אין לחייב הנוגה שאומרים לו שביא ראייה שהוא ישראל וקח, אלא כשנגח שורו את שלנו שמשלם מחצה, ועל החצי השני ראייה יאמר שביאו ראייה שהוא לא ישראל וקחו.

פרק האשה שנחתאמלה

משנה אשה שהתאלמנה או התגרשה והיא אומרת שהיתה בתולה בנישואיה והוא אומר שנשאה אלמנה אם יש עדים שיצאה בהינזמא וראשה פרוע כתובתה מאתים, ור' יוחנן בן ברוקה אומר שיש ראייה גם מחילוק קליות, ור' יהושע מודה בידין ממונות שהאומר לחבירו שדה זו היתה של אביך ולקחתה ממנו ואמר

דף טז שהפה שאסר הוא הפה השתייר, אך אין לו עדים שהשדה היתה של אביו והוא אומר שלקחה ממנו אינו נאמן. **גמרא** המשנה אומרת שכשיש עדים שיצאה בהינזמא היא נאמנת, ומשמע שבלי עדים הבעל נאמן, ולכאורה המשנה סותרת לא כ"ג שבנאמנת גם בלי עדים, ויש לומר שר"ה אומר שאלמנת בכרי וזמא אך בכרי ובכרי נאמנת רק בעדים, והמקשן שהקשה סבר שכיון שרוב הנשים נישאות בתולות זה יהיה כברי ושמא, ומסתבר כך שהמשנה מסיימת שר' יהושע מודה בשדה, וזה מובן אם ר"ג דיבר ביישאה שהוא מודה בכרי ובכרי לכן המשנה מוסיפה שר' יהושע יודה בשדה, אך אם ר"ג לא דיבר כאן למי מודה ר' יהושע אך יתכן שר' יהושע מודה למיגו של פרק ראשון ואין הכוונה למשנה

שהיתה מעוברת והיא אמרה שזה מכהן שלר"ג ור"א נאמנת, ולר' יהושע אינה נאמנת כי זה לא מיגו אלא כריסה בין שניה, ואם הכוונה למשנה של ראה מדברת ושאלה מי הוא ואמרה פלוני הכהן שלר"ג ור"א נאמנת ולר' יהושע אינה נאמנת, שזה מובן רק לר' זירא שהיא נסתרה ויש לה מיגו שיכלה לומר לא נבעלתי כלל, אך לרב אסי שהיא נבעלה אין שם מיגו, ואם הכוונה למשנה שלדבריה היא מוכת על ולדבריו היא נבעלה, שלר"ג ור"א נאמנת ולר' יהושע אינה נאמנת, זה מובן לר"א שהיחוב הוא שנקבל מנה או לא כלום שיש מיגו שמוכת עין אני תחתך, אך לר' יוחנן שהיחוב ביניהם הוא על מאתים או מנה אין שם מיגו, אלא הכוונה על המשנה של הנושא את האשה ולא מצא בתולים שהיא אומרת שזמא אחר אירוסין והוא אומר שנאנסה קודם, ולר"א ור"ג נאמנת שיש מיגו שיכלה לומר מוכת עין אני תחתך שישנה פסולה לכהונה והיא אומרת נאנסתי שאושרת עצמה לכהונה בטענה זו, ולר' יהושע אינה נאמנת, אך לכאורה מה ההבדל בין המיגו הזה למיגו של שדה של אביך ולקחתה, ויש לומר ששם יש ריעותא שאין לה בתולים ולגבי שדה אין שור ששוחט לפניך שיעלה על לב מישהו לתבוע, ואין ריעותא שהיתה של אביו.

לכאורה גם בלי עדים נאמין לאשה כי רוב נשים נישאות בתולות, אמר רבינא שבאמנם הרוב נישאות בתולות אך יש מייעוט שנישאות אלמנות והנשאת בתולה יש לה קול **עמוד ב** וכיון שזו אין לה קול יש לה ריעותא ברוב, אך לכאורה נוכיח ממה שלא היה קול שכשיש עדים הם עדי שקר, אלא כיונת רבינא שרוב הנישאות בתולות יש להם קול ואינו הוכחה לגמרי וזו שאין לה קול יש לה רק ריעותא ברוב.

כשיש עדים שיצאה בהינזמא נאמנת, ולכאורה נחשוש שתוציא ממנו בב"ד זה ותלך לב"ד אחר ותוציא שוב, ואמר ר' אבהו שכתובים לה שוב רוב פפא אומר שמדובר במקום שלא כתובים כתובה ולא חששו שתוציא שוב, ויש ששנו מחלוקתם על הבביותא שאם אבדה כתובתה או הטמינה אותה או נשרפה, ורקדו או שחקו לפניו או העבירו לפניו כוס של בשרה או מפה של בתולים, אם יש עדים בכל אחד מהדברים הללו גובה מאתים, ולכאורה נחשוש שתוציא שוב בב"ד אחר, אמר ר' אבהו שכתובים שובר, ורב פפא אומר שמדובר במקום שלא כתובים כתובה, אך כתוב שם שבאדה כתובתה, ויש לומר שהוא כתב לה ולא חוששים שתוציא אותה שהכוונה שהיא אבדה אותה לגמרי, אך זה כבר כלול בנשרפה, ועוד קשה מהטמינה שנחשוש שתוציא, ועוד מה נוסף באיבדה אלא שאם אבדה או כהטמינה ולא תגבה ללא עדים שאמרו שהכתובה נשרפה, מי ששנה מחלוקתם על הבביותא ק"ו שחקו במשנה אך מי ששנה מחלוקתם במשנה יתכן שבבביותא לא יחלקו כי יהיה קשה לרב פפא ממה שכתוב איבדה.

לכאורה קשה בבביותא שנחשוש שתוציא בעדי הנינומא בב"ד אחד ואח"כ תוציא בב"ד אחר, ויש לומר שבאופן שאין אפשרות אחרת לכ"ז כותבים שובר.

כוס של בשרה אמר רב אדא בר אבהו שהכוונה שמעבירים לפניו ויין של תרומה כלומר שהיא ראויה לאכול בתרומה, ורב פפא מקשה שגם אלמנה ראויה לאכול בתרומה, אלא הכוונה שהיא ראשית בתרומה.

ר' יהודה אומר שמעבירים לפניו חבית יין, ואמר רב אדא בר אבהו שלכתולה מעבירים חבית סתומה ולבעולה מעבירים חבית פתוחה, ואין לומר שלפני בתולה נעבדו ולפני בעולה לא נעבדו, כדי שלא תפוס מאתים ותאמר שנישאה בתולה ומה שלא העבירו חבית יין כי יהיה איזה אונס.

לבי"ש אומרים שבת הכלה בריקוד לפניו

דף יז לפי מה שהיא, ולב"ה תמיד אומרים כלה נאה וחסודה, אמרו ב"ש אם היתה חגיגת או סומא אין יגידו כך הרי התורה אמרה מדבר שקר תרחק, אמרו ב"ה שמי שלקח משהוקן מקח רדעו על האם משבחים או מגנים אותו לפניו, פשוט שמשבחים, לכן אמרו שלעולם תהא רדעו על אדם מעוברת עם הבריות לעשות לאיש כרצונו.

רב דימי אומר שבא"י שרים לפני הכלה שאף ללא כחל לא שרק או פרכוס היא יעלת חן, וכן כשסמכו את ר' זירא שרו לו שהוא נאה ללא כחל שרק או פרכוס, וכשסמכו את ר' אמי ור' אישי שרו להם רק כמוהם סמכו ולא תסמכו מהמסרסים והמסטרטושים ויש אומרים ששורר לא תסמכו מהאומרים חמישיית מעם והמסטרטוסיין,

כשר' אבהו בא מהישיבה לבית הקיסר היו יצאות השפחות של הקיסר ושרו לפניו נשיא אמרו ומנהיגו עמוד האור ברוך באוך לשלום.

עמוד על ר' יהודה בר' אלעאי שנטל בר של הדס ורקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה, על ר' שמדא בר רב יצחק היה ורקד לפני כלה בג' בדי הדס ואמר ר' זירא שהוא מבייש את התלמידים, אך כשנפטר רב שמואל הפסיק עמוד אש בינו לעם וידוע שדבר זה מגיע לאדם אחד או שניים בדור ואמר ר' זירא הויעיל לו שוט ההדס, או שטותו או שישנו, רב אחא היה מרכיב הכלה על כתיפיה ורוקד אמרו לו החכמים האם לנו מותר אומר להם אם היא נתינת לכלם כקורה בעלמא מותר ואם לא, אסור, ר' יומאל בר נתנאי אומר בשם ר' יונתן שמותר להסתכל בפני הכלה כל ז' כדי לחבבה על בעלה, ואין הלכה כמותו.

מעבירים המת מלפני הכלה ומעבירים מת וכלה מלפני מלך מישראל ואמרו על אגריפס המלך שעבר מלפני כלה ושבוחרו הכהנים שומעו שפשה כראוי, אך קשה שרב אביי אומר שגם למ"ד שנישיא יכול למחול על כבודו, מלך אינו יכול למחול על כבודו, שכתוב שום תשים עליך מלך תהא אימתו עליך, ויש לומר שאגריפס עשה כך בפרשת דרכים ולא היה ניכר שהוא מחל על כבודו.

מבטלים תלמוד תורה להוציא המת ולהכנסת כלה וכן עשה ר' יהודה בר' אלעאי וכל זה כשאין לפניו כל צרכו אך אם יש כל צרכו אין מבטלים, ושיעור צורך המת אמר רב שמואל בר איני בשם רב י"ב אלף אנשים ור' אלפים ושפורת, ויש אומרים י"ג אלף איש מהם ר' אלפים ושפורת, ועולא אמר שכיעור שחוצצים אנשים מהמקום ששמו אבולא עד סיכרא, ורב ששת אמר בשם ר' יוחנן שיעשור הוא בנטילה כנתינת התורה בס' ריבוא וכל זה למי שקרא ושנה **עמוד ב** ולמי שלימד לאחרים אין שיעור.

סורוקב בר פפא מביאר שהנינומא הוא חופה של הדס עגולה, ור' יוחנן אומר שאומר כמין צעיר על ראשה שמשורבב על עיניה.

ר' יוחנן בן ברוקה אמר שחילוק קליות ראייה וכ"ז ביהודה, ובבבל אמר רב שנתנו שמן בראש התלמידים, אמר רב פפא לאביי האם כוונתך לשמן של חפיפה אמר אביי יתום אתה מהמתנהג שלא שמך לך שמן כמו אותו ת"ח התעסק להשיא בנו עם בית רבא בר עולא או להיפך שרבה בר עולא התעסק להשיא בנו עם בת ת"ח ושמו שמן על ראשו בשעת מעשה, והסימן לאלמנות שלא מחלקים קליות.

ר' יהושע מודה באומר שהשדה היתה של אביו ולא כתוב שהוא מודה שדה זו שלך היתה כי המשנה מסיימת שאם יש לו עדים שהיא שלו אינו נאמן, ולכאורה זה תלוי שאם אכלה בני חזקה ודאי נאמן ואם לא אכל שני חזקה אינו נאמן, ולבני אביו זה יתכן שיש שאכל ב' שנים בחיי האב ושנה אחת בחיי חזק כדברי רב הונא שאין מחזיקים בכפי קטן אפילו הגדיל, ואין להקשות שרב הונא אמר את דברי המשנה, כי הוא מחדש את הדיק במשנה או שהחזיר הוא שאפילו הגדיל לא אכלה ממנו, אך לכאורה יכלו לשנות ג' שנים ב', ובכזו שאכל ב' שנים ושנה אחת הוא בודא, אך זה תלוי שאם ברח מחמת נפשות אינו נאמן כי לא יכל למחות, אך אם ברח מחמת ממן לכאורה יש ראייה ממה שלא מחה כי הרי מחאה שלא בפניו נחשבת מחאה שכתוב שיש ג' ארצות לחזקה יהודה ועבר הירדן וגליל, שחם היה הבהלים היהודה והחזקה היא בגליל או להיפך אינו חזקה עד שהיה עמו במדינה, ודנו בזה שאם מחאה מועילה שלא בפניו זה יועיל גם ביהודה וגליל, ולא אינה מועילה אפילו כששניהם ביהודה זה לא יהיה חזקה, ואמר ר' אבא בר ממל שמחאה שלא בפניו היא מחאה המשנה מדברת בשעת חירום ויהודה וגליל הם כשעת חירום.